

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΔΗΜΑΡΧΩΝ (Οκτώβριος 2010)

Συγγραφέας: ΦΑΝΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ

Έφτασαν πλέον τις 1000 οι ευρωπαϊκές πόλεις που συμμετέχουν στο Σύμφωνο των Δημάρχων με σκοπό να εφαρμόσουν πολιτικές που θα αντιμετωπίζουν την κλιματική αλλαγή βελτιώνοντας έτσι και τη ζωή των πολιτών τους. Πρόκειται για πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που καλεί τις πόλεις της Ευρώπης να υλοποιήσουν ευφυή σχέδια βιώσιμης ενέργειας δημιουργώντας ταυτόχρονα τοπικές θέσεις εργασίας.

Στόχος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα κράτη μέλη να μειώσουν τις εκπομπές τους διοξειδίου του άνθρακα κατά 20% τουλάχιστον έως το 2020. Στην προσπάθεια επίτευξης αυτού του στόχου οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να διεκδικήσουν σημαντικό ρόλο καθώς περισσότερες από τις μισές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου δημιουργούνται μέσα στις πόλεις. Ήλλωστε, το 80% του πληθυσμού ζει και εργάζεται σε πόλεις, όπου καταναλώνεται το 80% της ενέργειας. Ως ο πλησιέστερος φορέας διοίκησης των πολιτών, οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν ευκολότερα να ενσωματώσουν τη βιώσιμη ενέργεια στους γενικούς στόχους τοπικής ανάπτυξης, είτε πρόκειται για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ενέργειας, είτε για την πιο αποδοτική χρήση ενέργειας, είτε για αλλαγές στη συμπεριφορά. Μάλιστα οι πόλεις που υπογράφουν το Σύμφωνο των Δημάρχων δεσμεύονται ότι θα υπερβούν τον στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 20%, μέσω της υλοποίησης του δικού τους Σχεδίου Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια (SEAP). Η δέσμευση αυτή μεταφράζεται σε απτά μέτρα και έργα. Οι υπογράφουσες πόλεις δέχονται να υποβάλλουν εκθέσεις και να παρακολουθούνται σε σχέση με το πώς υλοποιούν τα Σχέδια Δράσης. Επίσης, αποδέχονται ότι η συμμετοχή τους στο Σύμφωνο θα λήξει σε περίπτωση μη συμμόρφωσης τους στους στόχους που έχουν θέσει. Οι πόλεις δεσμεύονται ότι θα καταναείμουν επαρκές ανθρώπινο δυναμικό στα καθήκοντα, κινητοποιώντας το κοινωνικό σύνολο στις περιοχές τους ώστε να λάβει μέρος στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης, περιλαμβανομένης της οργάνωσης τοπικών ημερών ενέργειας και της δικτύωσης με άλλες πόλεις.

Οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης που προσυπογράφουν το Σύμφωνο των Δημάρχων δεσμεύονται να υποβάλλουν, στο διάστημα ενός έτους μετά την ένταξη, τα δικά τους Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια. Το Σχέδιο Δράσης πρέπει να εξηγήσει με ποιόν τρόπο οι τοπικές αρχές θα φτάσουν τον στόχο για μείωση του CO₂ έως το 2020. Μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας, προγράμματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλες δράσεις συναφείς με την ενέργεια μπορούν να εισαχθούν σε διάφορους τομείς δραστηριότητας περιφερειακών αρχών και φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Συνήθως τα περισσότερα Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια περιλαμβάνουν δράσεις στους ακόλουθους τομείς:

- Δομημένο περιβάλλον, περιλαμβανομένων νέων κτιρίων και σημαντικών έργων ανάπλασης·
- Υποδομή δήμου (θέρμανση συνοικιών, δημόσιος φωτισμός, έξυπνα δίκτυα, κλπ)·
- Χρήση γαιών και πολεοδομικός σχεδιασμός·
- Αποκεντρωμένες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·
- Πολιτικές για τις δημόσιες και τις ιδιωτικές μεταφορές και αστικές μετακινήσεις
- Ευφυής ενεργειακή συμπεριφορά από πολίτες, καταναλωτές και επιχειρήσεις.

Να σημειωθεί ότι από τις δράσεις εξαιρούνται κατηγορηματικά οι μειώσεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου λόγω της μετακίνησης βιομηχανιών.

Τα Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια επιβάλλεται να παρουσιαστούν και να συζητηθούν από την κοινωνία των πολιτών, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι διασφαλίζοντας τη συμμετοχή πολιτών σε υψηλό βαθμό αυξάνουν οι πιθανότητες να διαρκέσουν περισσότερο και να πετύχουν τους στόχους τους.

Το Σύμφωνο των Δημάρχων είναι ανοιχτό σε πόλεις κάθε μεγέθους στην Ευρώπη. Όσες πόλεις δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καταρτίσουν και να

υλοποιήσουν το δικό τους σχέδιο δράσης έχουν τη δυνατότητα να λάβουν υποστήριξη από ισχυρότερες διοικητικές αρχές. Για το σκοπό αυτό έχουν οριστεί οι λεγόμενες Δομές Υποστήριξης, δηλαδή αρχές δημόσιας διοίκησης που μπορούν να προσφέρουν στρατηγική καθοδήγηση, χρηματοοικονομική και τεχνική υποστήριξη στους δήμους που έχουν επιθυμούν να προσυπογράψουν το Σύμφωνο των Δημάρχων, αλλά δεν διαθέτουν τις δεξιότητες ή/και τους πόρους για να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις του. Οι Δομές Υποστήριξης μπορούν να είναι εθνικοί και περιφερειακοί δημόσιοι φορείς, κομητείες, επαρχίες, οικισμοί, πόλεις με συμβουλευτικό ρόλο, κ.ά. Οφείλουν να συνεργάζονται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να διασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή εφαρμογή του Συμφώνου και αναγνωρίζονται από την Επιτροπή ως βασικοί σύμμαχοι στη μετάδοση του μηνύματος και στην ενίσχυση της επίδρασης του Συμφώνου. Ένα δεύτερο είδος δομών υποστήριξης είναι τα δίκτυα τοπικών και περιφερειακών αρχών που δεσμεύονται να προάγουν το Σύμφωνο, διατηρώντας στενή συνεργασία με τα μέλη τους, διευκολύνοντας την ανταλλαγή εμπειριών και υποστηρίζοντας τα κοινά συμφέροντα τους.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων εφαρμόζουν τον μηχανισμό χορήγησης τεχνικής υποστήριξης για να συνδράμουν τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους για επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια. Ο μηχανισμός ELENA έχει στόχο να δώσει ώθηση σε επενδυτικά έργα στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των βιώσιμων αστικών μεταφορών, αναπαράγοντας επιτυχημένα παραδείγματα από άλλα μέρη της Ευρώπης. Έως και 90% των επιλέξιμων εξόδων μπορεί να καλυφθεί από κοινοτική επιδότηση, κατόπιν διαδικασίας επιλογής και ανάθεσης. Ο μηχανισμός χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Ευφυής Ενέργεια - Ευρώπη» (Intelligent Energy Europe II) και έχει αρχικό προϋπολογισμό ύψους 15 εκατομμυρίων Ευρώ για τον πρώτο χρόνο λειτουργίας. Η τεχνική βοήθεια, η οποία υποστηρίζεται από τον μηχανισμό ELENA, μπορεί να παρασχεθεί σε τοπική, σε περιφερειακή αρχή, σε άλλο δημόσιο φορέα ή στις ενώσεις τους εντός των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα «Ευφυής Ενέργεια - Ευρώπη». Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει να καταστήσει την Ευρώπη πιο ανταγωνιστική και καινοτόμα ενώ ταυτοχρόνως τη βοηθά να υλοποιήσει τους στόχους της για την κλιματική αλλαγή. Θεωρώντας τους Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως την κύρια ομάδα-στόχο τους διαθέτει τακτικό προϋπολογισμό προκειμένου να αναπτύξουν πολιτικές βιώσιμης ενέργειας σε τοπικό επίπεδο.

Η ανάμειξη δικτύων φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης συνιστά επίσης πρωταρχικό μέλημα του Γραφείου του Συμφώνου των Δημάρχων, με στόχο να διευκολυνθούν οι δραστηριότητες δικτύωσης στο πλαίσιο του Συμφώνου. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στηρίζει τις επενδύσεις στην ενέργεια, στο πλαίσιο της προσπάθειας για μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην ΕΕ. Ωστόσο ενεργοποιούνται και άλλοι μηχανισμοί και πρωτοβουλίες για την οικονομική και τεχνική στήριξη τόσο για τις ενταγμένες όσο και για τις υπό ένταξη στην ΕΕ χώρες (πρωτοβουλία JESSICA, μηχανισμός JASPERS, Μηχανισμός Χρηματοδότησης Δήμων, Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Ενεργειακής Απόδοσης).

Οι Συγκριτικές Αξιολογήσεις Επιδόσεων Αριστείας (Benchmarks of Excellence) προτείνονται από το λεγόμενο Κοινό Κέντρο Ερευνών ως παραδείγματα τοπικών πρωτοβουλιών που έχουν υλοποιήσει οι Υπογράφοντες του Συμφώνου μαζί με τις Δομές Στήριξης.. Επιπλέον προάγονται ως χρήσιμες δράσεις που μπορούν να μιμηθούν άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο Ένθετο «Δαίμων της Οικολογίας» της Εφημερίδας «Η ΑΥΓΗ», 2 Οκτωβρίου 2010, σ. 10-11.